

## Een bijzondere eerste steen

Als u al een kijkje hebt genomen in de vernieuwde Hucht is u zeker bij de ingang de mooi gerestaureerde “eerste steen” opgevallen die daar nu binnen in de hal is ingemetseld. Gelukkig is deze steen bij de verbouwing gespaard gebleven en hij heeft nu een opvallende plek gekregen. Voorheen stond deze steen ook bij de ingang, maar dan in de buitenmuur.

De steen is in 1857 gelegd als eerste steen van de lagere school die op deze plaats heeft gestaan. De school is in 1974 gesloopt toen het dorps huis werd gebouwd.

Het onderwijs in de periode waarin deze school werd gebouwd is bijzonder interessant. De mogelijkheden tot het volgen van onderwijs waren beperkt tot het lager onderwijs. Leerplicht was destijds onbekend en van regelmatig

schoolbezoek was geen sprake. In de zomermaanden waren er maar weinig leerlingen, omdat de meesten werden ingeschakeld bij de werkzaamheden op het land. De onderwijzers (alleen mannen) hoorden tot de hervormde kerk en ze waren ook koster, voorzanger, organist, doodgraver enz.



In 1848 wordt in de grondwet de vrijheid van onderwijs benadrukt. Er moet openbaar onderwijs zijn. De geloofsovertuiging van de onderwijzer moet overeenkomen met de meerderheid van de inwoners. Als in 1852 een nieuwe onderwijzer in Alphen moet worden benoemd grijpen de katholieken hun kans. Met persoonlijke inmenging van minister Thorbecke wordt een katholiek, Antonius Hendrikus Kuijpers benoemd.

De kleine groep gereformeerden, die tot dan toe vrijwel alle belangrijke posities in Alphen bezetten, laten dat niet over hun kant gaan. Zij hebben een machtige troef: het schoolgebouw, wat altijd vlak bij het huis van de koster/onderwijzer heeft gestaan, is gebouwd op grond van de Hervormde Kerk! En hoewel enkele raadsleden zich met geweld toegang verschaffen tot het schoolgebouw dat nu niet meer door de gemeente mag worden gebruikt als openbare school, trekken zij uiteindelijk toch aan het kortste eindje. Bij een rechtspraak in 1855 hierover moeten ze ook nog eens de proceskosten ophoesten! Er zit niks anders op dan een ander gebouw op te richten en daarvoor moet de toch al arme gemeente diep in de buidel tasten. Met lede ogen moeten ze aanzien dat een handvol gereformeerde kinderen les krijgt in het pas op gemeentekosten opgeknapt schoolgebouw, terwijl de grote groep katholieke schooljeugd les krijgt in enkele kamers van een woonhuis. Zo komt het dan dat in 1857 aan de Schoolstraat een nieuw schoolgebouw met daarnaast een onderwijzerswoning wordt gebouwd, waaraan de gedenksteen in de hal van de Hucht nu 163 jaar later nog herinnert.

Natuurlijk hebben soortelijke gebeurtenissen zich ook op andere plaatsen in onze omgeving voorgedaan. Het meest bekend is wel de "schoolstrijd" in Appeltern, waar onderwijzer Gangel tegen de zin van de katholieke bevolking zijn leerlingen les gaf met de Bijbel als grondslag. De conflicten laaiden daar zo hoog op dat schoolkinderen werden thuis gehouden, hij werd nageroepen en zijn huis beklad en ruiten ingegooid. In 1846 werd de druk zo groot dat hij ontslag nam. In 1853 wordt dan de Gravin van Rechterenschool opgericht, één van de eerste bijzondere scholen in Nederland. Ook in Appeltern moet het schoolgebouw worden afgestaan aan de Hervormde Kerk. Er komt daar een noodgebouw om tijdelijk les te geven. Op dezelfde datum als in Alphen, ..... wordt ook de eerste steen gelegd van de nieuwe openbare school in Appeltern. Enkele jaren geleden werd deze gedenksteen teruggevonden in de kelder van de school die ontruimd moest worden. Hij kwam bij ons in Alphen terecht omdat men er van uitging dat hij van de school in Alphen moest zijn. Nader onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat deze steen toch echt in Appeltern thuishoort. Het dorpsplatform daar gaat nu proberen deze steen een mooie plek te geven.

---

## **De historie van WHAM (1)**

De Werkgroep Historisch Alphen aan de Maas, kortweg WHAM genoemd, is rond de eeuwwisseling ontstaan. Adrie van Hoogstraten en Johan de Jong hadden als gemeenschappelijke hobby de geschiedenis van Alphen. Met allerlei spullen die ze zelf hadden verzameld en een groot aantal fotomappen van postkantoorhouder Cornelis van de Wert werd een beeld gevormd van wat zich in vroeger jaren in Alphen heeft afgespeeld. De computer, die in die tijd in opkomst was, was daarbij een hulpmiddel om zaken te ordenen en ook werd vanaf het begin gebruik gemaakt van informatie die op internet gevonden kon



worden. Adrie begon zelf aan een website [www.alphenaandemaas.com](http://www.alphenaandemaas.com) waar informatie met anderen werd gedeeld en wat ook reacties van (oud)inwoners opleverde.

De eerste locatie was de zolder van de garage van Johan. Er was geen verwarming dus in de wintermaanden was het koukleumen en ook voor het bewaarde materiaal was het niet best.

In 2007 kwam het bestuur van de Hucht met het aanbod dat de geschiedenis van het dorp toch eigenlijk een plaats in het dorpshuis zou moeten hebben. Er was een plek ontstaan omdat een hobbyclub was gestopt. Hun opslagplaats, een inloopkast van 4 meter lang en 1,5 meter breed zou als permanente opslag van de boeken kunnen dienen. In de deuropening kon een stoel worden geplaatst, zodat ook de computer gebruikt kon worden. In de kast werden aan beide zijden boekenplanken gemaakt waar één persoon tegelijk tussendoor kon bewegen. In het vertrek naast deze kast konden geïnteresseerden de verzameling bekijken. Hier kon ook gewerkt worden aan het ordenen en toegankelijk maken van de informatie. WHAM was ondertussen versterkt met Ben van Dijk en Jan van der Voort.

Hoewel de ruimte in principe gratis beschikbaar werd gesteld wist WHAM toch 365 euro subsidie per jaar (één euro per dag), los te krijgen bij de gemeente, welk bedrag meteen als “huur” werd doorgesluisd naar de Hucht.

Om ook wat geld in het eigen laatje te krijgen werd het boekje Alphen aan de Maas in oude ansichten samengesteld, waarvan ruim 600 exemplaren werden verkocht! Ook werd de pot gespekt door deelname aan het radioprogramma De Ronde van Gelderland. In een twee uur durende live uitzending moesten allerlei opdrachten worden uitgevoerd. Spectaculair was bijvoorbeeld de opdracht om in die twee uur 1000 mensen het dorpshuis te laten bezoeken.



(wordt vervolgd)

## Zoekplaatje Zilveren P.T.T. jubileum



Op 25 juli 1974 hield de EDO een buitengewone ledenvergadering bij gelegenheid van het zilveren P.T.T. jubileum van Cornelis van de Wert. Op deze foto zien we leden van de vereniging bij het verlaten van de kerk. Wie kan ons vertellen wie er op de foto staan?

---

## Geen oplossing zoekplaatje Boerenbruiloft 2010

Helaas kregen we geen reacties op dit nog vrij jonge zoekplaatje. Een aantal van de namen is bij ons wel bekend, maar om het plaatje compleet te krijgen hebben we echt uw hulp nodig. Kijk nog eens naar de grotere afbeelding op onze website of u de ontbrekende namen misschien toch nog aan kunt vullen. We zouden er zeer mee geholpen zijn.

### Stichting Werkgroep Historisch Alphen aan de Maas

p/a Greffelingsestraat 23  
6626 AN ALPHEN (Gld)

Elke donderdagavond in de Edohof  
van 20.00 tot 22.00 uur

RegioBank NL45RBRB0918497752  
KvK nr. 11069033

Peer Witzel  
Ben van Dijk  
Adrie van Hoogstraten  
Johan de Jong

tel. 56 2195  
tel. 56 1942  
tel. 56 2425  
tel. 56 1557

email: [wham@alphenaandemaas.com](mailto:wham@alphenaandemaas.com)  
[www.alphenaandemaas.com](http://www.alphenaandemaas.com)